

UNIVERSITY "OVIDIUS"
FACULTY OF THEOLOGY
DOCTORAL STUDIES

ABSTRACT OF THE DOCTORAL THESIS

COORDINATOR:

PROF. UNIV. DR. IPS. TEODOSIE PETRESCU

PhD:

PR. FLORESCU VASILE FLORIN

CONSTANTA

2015

UNIVERSITY "OVIDIUS"
FACULTY OF THEOLOGY
DOCTORAL STUDIES

PRIEST PROFESSOR
VASILE GHEORGHIU - LIVE AND WORK

COORDINATOR:
PROF. UNIV. DR. IPS. TEODOSIE PETRESCU

PhD:
PR. FLORESCU VASILE FLORIN

CONSTANTA
2015

The thesis entitled *Priest Professor Vasile Gheorghiu- Life and Work* is structured in 12 chapters developed in 464 pages which end with 5 annexes of essential importance for the contents of the work. A doctoral thesis on prof.vasile Gheorghiu's work was considered to be necessary as he was one of the greatest professors of Orthodox Theology whose masterpiece has never lost its value and importance. Moreover, studying his impressive work enables us to analyse closely and understand clearly the big issues of the humankind in the second half of the 19-th century. Although some topics may seem forgotten- the problem with the calendar, Easter time and other, they were essential at a certain point for the Romanian Orthodox Church which was forced to give the most precise answers according to the Bible.

The domain in which Prof. Vasile Gheorghiu excelled was the study of the New Testament. In order to interpret it as proper as possible he used two routes: bringing his contribution the development of the university research and on the other hand achieving his fulfilment as a cleric and Christian. The Church acknowledges that the Holy Bible not only talks about Jesus Christ and his preaching and teachings, but also that It actually Is the Word of God. The knowledge of the Bible means the unity with the Christ and this unity was made accessible for all the Christians by Prof. Vasile Gheorghiu with the help of his amazing works. His collection of works were so incredibly accessible written so as everybody could read them beginning with university professors and teachers and ending with any good Christian willing to get to know Jesus Christ. This entire struggle to revive the studies of Prof. Vasile Gheorghiu was in fact the study of a whole period of time of our country and Church. The Priest Professor Haralambie Roventa is one of the priests who stated the close link between the evolution of the Romanian State and the Romanian Educational System and in particular the Theological Educational System: 'It's not a coincidence that the Faculty of Theology from Bucharest was founded in the same year when Romania was declared a Reign in the year 1881. Together with the raise of the Romanian Counties to the title of Reign, the theological schools and academies raise to the title of Faculty of Theology belonging to the University of Bucharest. Our Romanian people has made enormous

progress in all the cultural branches including the theological one. It is interesting to take into consideration the work accomplished in the most important part of Theology, this being the New Testament. This work helps us to continue the scientific research our predecessors started decades ago. Priest Haralambie Roventa thought strictly about the evolution of the Romanian Theological System and the entire Theological Science in the last part of the 19-th century and the 20-th century. Following his manner of thinking, intuition and knowledge, it becomes more challenging and relevant to analyse the theological evolution beginning from earlier years- 1875- until today. He outlined his work around the year 1881 when the Faculty of Theology was founded and this work explores the historical part as the work of Vasile Gheorghiu is closely related to the Faculty of Theology from Cernauti, founded in 1875. Studying Prof. Vasile Gheorghiu's work we have access to memorable moments in the evolution of the Romanian Theological System as 'The greatest and the most scientific work in the field of the New Testament belongs to Prof. Vasile Gheorghiu whose contribution has marked the last 30 years'. What is to be underlined is that the evolution of The Theological System in Bucovina was different from the whole Romanian System of the time, due to the historical and social realities of the years between 1774 and 1918. The only Theological School in Bucovina, during the Austro-Hungarian occupation which lasted for 144 years, was The Theological Institute from Cernauti, which was turned into the Faculty of Theology belonging to the Imperial University in Cernauti. The University from Cernauti together with the Faculty of Law, the Faculty of Philosophy and the Faculty of Theology were organized according to the regulations imposed by the occidental universities. Being born in this historical context and having a distinct evolution, the teachers and students had access to courses and libraries of important universities from the Occident. Thus, all the great minds and experiences have joined together to define what is now the Theological Educational System in Bucovina whose archetypical figure is represented by Priest Professor Vasile Gheorghiu.

2. Relevance and Actuality of the Topic in Recent Research

In a tumultuous period of time in which our Church is asked to discuss great issues, in which huge temptations appear along the way for the Christians, it is the Church's duty to respond to the moral need of our contemporary society, to provide people with support and spiritual nourishment. This knowledge comes from the intense study of the Bible, the considerable works of the Holy Priests and the Writers of the Church. One of these emblematic persons was Prof. Vasile Gheorghiu as Grigorie T. Marcu himself stated: 'The personality of the Priest Professor Vasile Gheorghiu climaxed in the scientist who led the Romanian Orthodox Science to a thriving level'. All the people who knew him, either teachers or colleagues concluded that 'For 37 years of successful and productive activity, Prof. Vasile Gheorghiu proved his impeccable and unique personality and also he revealed the truth of his teachings in a way that he charmed his students. His courses as well as his lectures held his audience spellbound as they sprang from his endless Christian love'. Another apprentice of the Prof. Vasile Gheorghiu stated: 'He was to become the supreme pride of the Faculty of Orthodox Theology from Cernauti and one of the glories of the Romanian Orthodox Theology forever'. He started his career as a teacher on 31-st of August 1901 in the department of the Study and Exegesis the New Testament at the Faculty of Theology in Cernauti following his illustrious predecessor, professor Vladimir de Repta until the 1-st of October 1938 when he retired. The deepness of thoughts and the magnificent methodological teaching mingled successfully in his classes which made the students remark that half of the course could be learned in class. He was definitely a forerunner who expressed himself in theological heated-debated problems of that time: the problem with the adjusting the calendar, the problem with the franc masonry, the problems related to the textual criticism of the Bible, problems related to the date of Easter, problems with the biblical exegesis and others. There were many attempts of solving these problems by Romanian priests but none succeeded to explain and solve as Prof. Gheorghiu did, according to what Prof. H. Roventa remarked: 'Such a vast masterpiece cannot be analysed here. Its contribution is enormous. It is enough only to mention that he gave us the Romanian version of the scientific study of *The Life and Activity of Saint Apostle Paul*, the norms of textual

criticism in *The Recent Reforms in the Criticism of The New Testament*, about the problem with the synopsis in *The Literary Report in the First Three Gospels*, all these studies representing his masterpiece. This impressive work is also characterised by modesty, orthodox tradition and erudition. All these qualities are essential for the entire activity making it rich, profound and purely orthodox. Besides being a prolific and authentic scholar, Prof. Vasile Gheorghiu remained all his life a humble preacher and priest. He was made a priest in 1896 and he continued his activity until he passed away. His cleric close relationship with Jesus Christ united with the intimacy given by the prayer represent the starting point in completing a unique theological work.

To conclude with, this valuable and remarkable work will always state that Prof. Vasile Gheorghiu was the first who brought all the fundamental orthodox studies on the scientific path. According to what Saint Apostle Paul advised us: 'Remember all who did you wrong, take a good look at how they ended their life and follow their faith', reminding us once again that the ancient teachings are permanently actual and more, that they constitute the answers to our daily problems.

3. Actual stage of the research

An extremely important argument in favour of writing this work is that the treasure that our beloved professor left us is far too less known and studied by the new generations. Most of his studies, reviews and articles were never republished. The Romanian Patriarchy charged priest Ilie Chiscari to gather the works of Prof. Vasile Gheorghiu in order to be published again. Unfortunately this project stopped when priest Ilie Chiscari was murdered on the zebra on his way to the Church.

Which is more, the task of finishing the project became harder due to another misfortune of damaging the library of the Seminar of the Mitropolit Dosoftei from Suceava which had contained most of the works of the professor as well as the whole collection of *Candela* magazine. Lots of articles signed by him were destroyed and lost forever. As a consequence, there has been an obvious need for having such examples of people who were perfect servants of the Church but also models of humble clerics for the future priests. As a prodigious teacher he considered the school desk an Altar from where his teachings spread

warmly, tactful and thoughtful, all in all, this is what defines the complex personality of Prof. Vasile Gheorghiu.

The Structure of the Work

The present thesis entitled *Priest Professor Vasile Gheorghiu- Life and Work* is structured in 5 chapters.

The first chapter, entitled *Life and work of father professor Vasile Gheorghiu – a reference in the biblical Romanian study at Faculty of Theology from Cernăuți* contains information about his origins, when he started his studies beginning with the primary school in Campulung Moldovenesc from 1882 until 1890. Here he passed his maturity exam on the 28-th of June 1890. It is worth mentioning that his first option for university was initially the Faculty of Philology which he immediately crossed out in favour of the Faculty of Theology. He followed his dream between the years 1890 and 1894 at Cernăuți. After three years he obtained the title of Ph.D *Magna Cum Laude* and later he became professor at the Faculty of Theology in Vienne, Bonn, Wrocław, Freiburg and Leipzig. On the 31-st of August 1901 recently returned from Leipzig he was made Doctor of Science following the career of the great professor Vladimir de Repta. In 1954 he retired in the village Cut near Piatra Neamt at the age of 73 and in 1959 died and was buried here. The old people from the village stated that he had spent his last years of life in rent and that had been taken care of by the villagers and also that he had not his own grave, he was buried in his father-in-law's grave, priest Mironescu. Until 1901, when Prof. Vasile Gheorghiu was upgraded private Doctor of Science, it had been 26 years since the founding of the University in Cernăuți. In this university a lot of remarkable professors developed their activity: Stefan Tarnovietchi, George Ianovici, Vasile Ianovici, Artemie Berariu, Casian Stratilat Vladimir de Repta. In the year 1996 Prof. Vladimir de Repta leaves the Department which is taken over by the eldest professor Eusebie Popovici. Between the years 1901 and 1938 this post was in Prof. Vasile Gheorghiu's responsibility.

So as to have a complete image on his life and work we mention that 36 of his works – from which 27 were published in Cernauti- are now housed in the Library of The Romanian Academy in Bucharest.

In next, this chapter deals with the description and characterization of Prof. Vasile Gheorghiu not only as a person of great erudition but also as a humble servant of the Church. A number of 20 sermons and other 4 discourses were published in *the Candela* magazine to be used as models for all the priests. All of them are marked by his undeniable profoundness and simplicity that characterised this great personality that have continuously proved to be spiritual nourishment for the souls of all Christians.

The chapter 2, entitled *Isagogy of New Testament in the work of father professor Vasile Gheorghiu* contains the analyses of works of biblical theology written by Vasile Gheorghiu. This domain of biblical theology was cherished by the professor that he called it ‘the flower of biblical studies’. The three studies included in this chapter were written at the peak of his experience between 1928 and 1935 and brilliantly reveal the influence which Roman- Catholic theology and the university had on him. Next, I analysed six studies and larger works in which Prof. Vasile Gheorghiu discussed the topic of biblical isagogics. These works were written according to the academic rigour because the University in Cernauti belonged to the Occidental Universities and later his studies served as reference for other exams. The works end with *Introduction in the Holy Books of the New Testament* published in 1926 which is a great achievement for the whole Theological Educational System.

The chapter 3 – *Criticism and hermeneutics of biblical text in the research of professor Vasile Gheorghiu* - has its basis on the encounter which Prof. Vasile Gheorghiu had with the famous professor Gaspar René, the apprentice and follower of Constantin von Tischendorf, at the University from Leipzig in 1896. The effects that this friendship had were beneficial for the entire theological branch. It is noticeable that the most important piece of writing named *Novum Testamentum graece cum aparatu critico* remained unpublished until today though it is a valuable piece of work of huge reference, a fundamental masterpiece. In the year 1938, in the autobiography published on the occasion of his retirement, Prof. Vasile Gheorghiu confessed that in spite of having studied it in detail he could not say that the issue

prepared by him was useless, but he kept on doing that and he left to God the publishing of his articles. Next, I deals with a series of 11 pieces from *The Works with Exegetic Character in the Work of Vasile Gheorghiu*, some of which were published as studies in *Candela* magazine, some others were published independently. It is worth mentioning that these articles are about the Three Magi present at the Birth of Jesus Christ, paragraphs from the Gospel or writings from the New Testament; the smallest pieces as well as the biggest pieces were written in many volumes and benefited from an outstanding manner of thinking.

The chapter 4 develops the idea around which Prof. Vasile Gheorghiu was ‘the supreme pride of the Faculty of Theology from Cernauti and one of the glories of Romanian Orthodox Theology for ever’. He used to analyse deeply the works of other Romanian and foreign priests and he even made some corrections or useful additions as he considered. Fifteen of his reviews on his colleagues’ works were published and were considered real presentations of the works mentioned. A unique aspect for the beginning of the 20-th century was that his writings treat the critical side of the writings from the Bible.

Th chapter 5, entitled *Notions about Chronology, about the Calendar and about the Easter reflected in Prof. Vasile Gheorghiu’ Work* is structured in many categories according to the contents of the pieces of work. In the attempt of making a selection with the same topic I used the methods of other teachers who wrote about him: Grigorie T. Marcu, Vladimir Prelipceanu, Stefan Slevoaca, Gheorghe I.Dragulin, M.Pacurariu and V.Mihoc.

The issues with the calendar disturbed a lot the society between the years 1920 and 1930. On the one hand, scientifically speaking, it was obvious that the old Julian calendar had its own minuses from its entire existence of 1900 years. Neither the Gregorian Reform could solve entirely the problem with the calendar, mostly because of the heated-debate about accepting or rejecting this calendar. Another important factor in this problem was the influence the Society of Nations or the League of Nations had. Romania had been a member of this society since 1919; starting with 1921 when Nicolae Titulescu was named permanent at the Society of Nations in Genève the relationship between the Romanian Reign and The League of Nations was very tight given the fact that Nicolae Titulescu ruled the institution for 2 years. The League of Nations represented the voice of the financial environment which would have liked to accept a calendar more financially fit. The pressure on the Romanian

Orthodox Church was huge. The works of Prof. Vasile Gheorghiu were scientifically as well as theologically justified that our Church offered itself to give a way to clarify the divergent opinions.

Another problem solved by Prof. Vasile Gheorghiu was the date of Easter. The same League of Nations was asking insistently that Easter should be celebrated at a fixed date so as not to disturb the financial calendar. The Saint Synod of The Romanian Orthodox Church asked in a formal letter on the 9-th of September 1930 Prof. Vasile Gheorghiu for an answer to the problem with the calendar knowing that the Vatican, the Ecumenic Patriarchy and the Protestant Churches had already asked for their pretences. In spite all this on 20-th of September 1931, Prof. Vasile Gheorghiu sent his report to the Saint Synod and the Romanian Orthodox Church took a strong and firm position against all the other projects of the League of Nations. The studies made by him were decisive as he personally declared that as a member of The Saint Church he wished our reform were accepted , on contrary, he prayed God to enlighten the opposing part to admit at least the necessity of the reform of the calendar.

Writing about the evolution of Romanian biblical research, Prof. Vasile Mihoc declared that there had been a lot of attempts of evaluating the progress of some theological branches and that -a lot of historical and theological works and dictionaries had been written, but despite everything there had not been yet any masterpiece to describe the post patristic period in the history of the Orthodox Theology. When this happens, the name of the wonderful priest Prof. Vasile Gheorghiu will be written in golden letters.

This present work represents a great step towards to recognition of such extraordinary universal and vital heritage among whom we find the name of our beloved theology scientist, prof. Vasile Gheorghiu.

CONTENTS

INTRODUCTION.....	5
I. LIFE AND WORK OF FATHER PROFESSOR VASILE GHEORGHIU – AN REFERENCE IN BIBLICAL ROMANIAN STUDY AT FACULTY OF THEOLOGY FROM CERNĂUȚI.....	21
II. THE ISAGOGY OF NEW TESTAMENT IN WORK OF FATHER PROFESSOR VASILE GHEORGHIU.....	63
III. CRITICISM AND HERMENEUTICS OF BIBLICAT TEXT IN THE RESEARCH OF PROFESSOR VASILE GHEORGHIU.....	157
IV. DOGMATICS THEMES IN THE THEOLOGICAL HORIZON OF FATHER PROFESSOR VASILE GHEORGHIU.....	297
V. NOTIONS OF CHRONOLOGY, CALENDAR AND EASTER IN WORK OF PROFESSOR FATHER VASILE GHEORGHIU.....	345
CONCLUSIONS.....	405

BIBLIOGRAFIE

1. *The Greek New Testament*, United Bible Societies, New York-London-Edinburgh-Amsterdam-Stuttgart, 1993.
2. Alfred RAHLFS (Ed.), *Septuaginta. Id est Vetus graece iuxta LXX interpretes*, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 2004.
3. B. ALAND, K. ALAND, J. KARAVIDOPOULOS, C.M. MARTINI & B.M. METZGER (Eds.), *The Greek New Testament*, United Bible Societies New York, 1993.
4. *Biblia sau Sfânta Scriptură*, tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a PF Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2013.
5. CLEMENT ALEXANDRINUL, *Pedagogus*, în *Patrologia Graeca* 8, D. Nicolai Le NOURRY, Turnholti, 1921.
6. CLEMENT ROMANUL, *Liturgia*, în *Patrologia Graeca* II, J. -P. MIGNE (Ed.), Paris, 1886.
7. EUTHYMIU ZIGABEN, *Euthymii Expositio in Matthaeum*, în *Patrologia Graeca* 129, J. P. MIGNE, Paris, 1864.
8. FER. AUGUSTIN, *Confessionum libri XIII*, în *Patrologia Latina* 32, J. P. Migne, Paris, 1841.
9. FERICITUL IERONIM, *Commentaria in Epistolam ad Philemonem*, în *Patrologia Latina* 26, J. P. Migne, Paris, 1845.
10. FERICITUL IERONIM, *Liber de Viris illustribus*, col. 646, în *Patrologia Latina* 23, J. P. Migne, Paris, 1845.
11. ORIGEN, *Commentaria in Epistolam B. Pauli ad Romanos*, în *Patrologia Graeca* 14, J. P. Migne, Paris, 1862.
12. ORIGEN, *Commentaria in Evangelium secundum Matthaeum (e tom. I, II, VII, X-XVII)*, în *Patrologia Graeca* 13, J. P. MIGNE, Paris, 1862.
13. Sf. CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, în *Scrieri. Partea a patra*, colecția *Părinți și Scriitori Bisericești* 41, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000
14. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Comentar la Evanghelia de la Ioan*, Editura Pelerinul Român, Oradea, 2005
15. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Homiliarum in Matthaeum continuatio*, în *Patrologia Graeca* 58, J. P. MIGNE, Paris, 1862.
16. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, Colecția *Părinți și Scriitori Bisericești* 23, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994
17. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Epistolele pauline. Omilii la Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, Editura Christiana, București, 2005
18. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Romani*, Editura Christiana, București, 2005
19. Sf. IUSTIN MARTIRUL ȘI FILOSOFUL, *Dialogul cu iudeul Tryfon*, în *Apologeți de limba greacă*, traducere și note de Pr. Prof. Olimp N. Căciulă, colecția *Părinți și Scriitori Bisericești* 2, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980

20. Sf. TEOFILACT AL BULGARIEI, *Enarratio in Evangelium S. Matthaei*, în *Patrologia Graecae* 123, J. P. MIGNE, Paris, 1864.
21. Sf. VASILE CEL MARE, *Regulae brevius tractate*, în *Patrologia Graecae* 31, J. P. Migne, Paris, 1885
22. *A Concise Greek-English Dictionary of the New Testament*, Barclay M. NEWMAN JR. (Ed.), Hendrickson Publishers, 2003.
23. *Dictionar Biblic*, traducere din limba franceza de Constantin MOISA, vol. 2, Editura Stephanus, Bucuresti 1997.
24. *Dictionary of New Testament Background*, Craig A. EVANS, Stanley E. PORTER (Eds.), InterVarsity Press, Leicester, 2000.
25. *Dictionary of the Later New Testament & Its Developments*, Ralph P. MARTIN and Peters H. DAVIDS (Eds.), InterVarsity Press, Downers Grove, 1997.
26. *Dictionary of Paul and his Letters, A Compendium of Contemporary Biblical Scholarship*, edited by Ralph P. Martin, Gerald F. Hawthorne, Daniel G. Reid, Editura *Inter-varsity*, 1993.
27. *Dicționar Biblic*, J. D. DOUGLAS (Ed.), traducere de Liviu Pop, John Tipei, Societatea Misionară Română Editura „Cartea Creștină”, Oradea, 1995.
28. *Eerdmans Dictionary of the Bible*, David Noel FREEDMAN (Ed.), William B. Eerdmans Publishing Company, Cambridge, 2000
29. *Harper Collins Bible Dictionary, Revised Edition*, Paul J. ACHTEMEIER (Ed.), Harper San Francisco, New York, 1996.
30. KITTEL, Gerhard (Ed.), *Theological Dictionary of the New Testament*, Translated by Geoffrey W. Bromiley, Eerdmans, Grand Rapids, 1976.
31. REID, G. Daniel, *Dicționarul Noului Testament*, Casa Cărții, Oradea, 2008.
32. *The Anchor Bible Dictionary*, Volume 6, David Noel FREEDMAN (Ed.), Doubleday, London, 1992
33. *The New Unger's Bible Dictionary*, R.K. Harrison (Ed.), Moody Press, Chicago, 1996
34. *Vine's Complete Expository Dictionary of Old and New Testament Words*, Thomas Nelson Inc., Nashville 1996.
35. AGOURIDIS, Savvas, *Comentariu la Apocalipsă*, traducere de Pr. dr. Constantin Coman, Editura Bizantină, București, 1997.
36. ALBRIGHT, W. F. and C.S. MANN, *Matthew. Introduction, Translation and Notes*, Doubleday & Company, In., Garden City, 1971.
37. *Ancient Christian Commentary on Scripture, New Testament II: Mark*, Thomas C. Oden & Christopher A. HALL (Eds.), IVP Academic, 2005.
38. *Ancient Christian Commentary on Scripture, New Testament III: Luke*, Thomas C. ODEN & Arthur A. JUST JR. (Eds.), InterVarsity Press, Illinois, 2005.
39. BARTH, Karl, *The Epistle to the Romans*, Oxford University Press, 2001.
40. BEASLEY-MURRAY, George R., *World Biblical Commentary*, Volume 36: *John*, Word Books Publisher, Waco, Texas, 1987.
41. BLOUNT, Brian K., *Revelation. A Commentary*, Westminster John Knox Press, Kenuky, 2009.

42. BOCK, Darrell L., *Luke. Volume 2: 9,51-24,53*, Baker Exegetical Commentary on the New Testament, Baker Books, Grand Rapids, 1996.
43. BROCKHAUS, Rudolf, „Înderptățiți prin credință”. *Explicații asupra Epistolei către Romani*, 2011
44. BROWN, Raymond E., *Introducere și comentariu la Sfânta Scriptură*, Volumul VII: *Literatura paulină*, Galaxia Gutenberg, 2007
45. BROWN, Raymond E., *Introducere și comentariu la Sfânta Scriptură*, Volumul VIII: *Evangheliile sinoptice*, Galaxia Gutenberg, 2007
46. BROWN, Raymond E., Joseph A. FITZMYER, Roland E. MURPHY, *Introducere și comentariu la Sfânta Scriptură*, Volumul IX: *Literatura ioaneică*, Galaxia Gutenberg, 2007.
47. BURTON, E. D., *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistle to the Galatians*, 1962.
48. COLE, R. A., *The Epistle of Paul to the Galatians*, Tyndale New Testament Commentaries, 1965.
49. CRANFIELD, C.E.B., *The Gospel According to Saint Mark. An Introduction and Commentary*, Cambridge University Press, 2000.
50. EADIE, J., *Commentary on the Epistle of Paul to the Galatians*, 1977.
51. FITZMYER, Joseph A., *The Gospel According to Luke (X-XXIV). Introduction, Translation and Notes*, Doubleday & Company, Inc., Garden City, 1985.
52. FRANCE, R. T., *Matei. Introducere și comentariu*, Editura Scriptum, Oradea, 2008
53. FRANCE, R. T., *The Gospel of Mark. A Commentary on the Greek Text*, William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, 2002.
54. HAGNER, Donald A., *World Biblical Commentary. Volume 33b: Matthew 14-28*, Word Books Publishers, Dallas, 1995.
55. HENDRICKSEN, W., *Exposition of Galatians*, New Testament Commentary, 1968.
56. KARAVIDOPOULOS, Ioannis, *Evanghelia după Marcu*, traducere de Drd. Sabin Preda, Editura Bizantină, București, 2001.
57. LINCOLN, Andrew T., *Word Biblical Commentary, Volume 42: Ephesians*, Word Books Publisher, Dallas, 1990.
58. LUZ, Ulrich, *The Theology of the Gospel of Matthew*, Cambridge University Press, 1995.
59. MANN, C.S., *Mark. A New Translation with Introduction and Commentary*, Doubleday, New York, 1986.
60. MARCUS, Joel, *Mark. A New Translation with Introduction and Commentary*, The Anchor Bible, New York, 1999.
61. MIHOC, Pr. prof. dr. Vasile, *Sfânta Evanghelia de la Ioan. Introducere și comentariu*, Volumul I, Teofania, Sibiu, 2003.
62. MOO, Douglas, *New International Commentary on the New Testament. The Epistle to the Romans*, Eerdmans Publishing Co., Grand Rapids, 1996.
63. MORRIS, Leon, *The Book of Revelation. An Introduction and Commentary*, William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, 2002.
64. OSBORNE, Grant R., *Revelation. Baker Exegetical Commentary on the New Testament*, Baker Academic, Grand Rapids, 2002.
65. PAINTER, John, *Mark's Gospel. Worlds in Conflict*, Routledge, London and New York, 1997.

66. PHILIPS, John, *Exploring Revelation. An Expository Commentary*, Kregel Publications, Grand Rapids, 1987.
67. RAMSAY, W. M., *A Historical Commentary on St. Paul's Epistle to the Galatians*, 1978.
68. RICHES, John, *Galathians Through the Centuries*, Wiley-Blackwell Publication, 2013.
69. TELFORD, W. R., *The Theology of the Gospel of Mark*, Cambridge University Press, 2002.
70. *The Gospel According to John (I-XII). Introduction, translation, and notes by Raymond E. Brown, S.S.*, The Anchor Bible, Doubleday, London, New York, Toronto, Sydney, 1966.
71. *The Gospel According to John (I-XII). Introduction, translation, and notes by Raymond E. Brown, S.S.*, The Anchor Bible, Doubleday, London, New York, Toronto, Sydney, 1966
72. *The Gospel of Mark. The New International Greek Testament Commentary*, Howard MARSHALL and Donald A. HAGNER (Eds.), William B. Eerdmans Publishing Company, The Paternoster Press, Carlisle, 2002.
73. TOFANĂ, Stelian, *Introducere în studiul Noului Testament, Volumul II: Evangheliile după Matei și Marcu. Documentul Quelle*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2002.
74. TOFANĂ, Stelian, *Introducere în studiul Noului Testament. Volumul III: Evangheliile după Luca și Ioan*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2001.
75. GHEORGHIU, Vasile, *Adresanții epistolei către Galateni*, în "Candela", Anul XXIII, Nr. 1, ianuarie 1904.
76. GHEORGHIU, Vasile, *Autobiografie*, în "Candela", Anul XLIX, Nr. 1-12: *Volum omagial închinat Înalt Prea Cucerniciei Sale Părintelui Arhipresviter Mitrofor Dr. Vasile Gheorghiu*, 1938
77. GHEORGHIU, Vasile, *Bunavestire*, în "Candela", Anul XXXIV, Nr. 1-2, 1923.
78. GHEORGHIU, Vasile, *Ce hotărăște Sfântul Apostol Paul cu privire la căsătoria preoților*, în "Candela", Anul XXX, Nr. 8, 1911.
79. GHEORGHIU, Vasile, *Introducerea în Sfintele cărți ale Testamentului Nou*, Tipografia "Mitropolitul Silvestru", Cernăuți, 1929.
80. GHEORGHIU, Vasile, *Împărăția de mii de ani și Lupta cea mai de pe urmă*, Cernăuți, 1928, Institutul de Arte grafice și Editura Glasul Bucovinei.
81. GHEORGHIU, Vasile, *La început era Cuvântul*, în Rev. *Candela*, Anul L, LI, LII, 1939, 1940, 1941, Cernăuți, 1942.
82. GHEORGHIU, Vasile, *La mormântul lui Dimitrie Onciu*, în "Candela", Anul XXXIV, 1923, Nr. 1-2.
83. GHEORGHIU, Vasile, *Predică la Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul*, în "Candela", Anul XLVI, Nr. 1-12, 1935.
84. GHEORGHIU, Vasile, *Predică pentru Duminica a 12-a după Rusalii*, în Rev. "Candela", Anul XLVII, Nr. 1-12, 1936.
85. GHEORGHIU, Vasile, *Problema calendarului*, Tiparul Glasul Bucovinei, Cernăuți, 1937.
86. GHEORGHIU, Vasile, *Anul și ziua morții Domnului nostru Iisus Hristos*, Rev. "Candela", 1925.
87. GHEORGHIU, Vasile, *Așa să vă rugați*, Tipografia "Mitropolitul Silvestru", Cernăuți, 1927.
88. GHEORGHIU, Vasile, *Autobiografie*, în "Candela", Anul XLIX, nr. 1-12, 1938
89. GHEORGHIU, Vasile, *Biserica Sfântului Mormânt*, Editura Glasul Bucovinei, Cernăuți, 1939.

90. GHEORGHIU, Vasile, *Ceva despre Magii care s-au închinat Mântuitorului*, în "Candela", Anul XXXII, 1913.
91. GHEORGHIU, Vasile, *Conferința a doua est-vestică a teologilor*, în "Candela", Anul XLI, 1930.
92. GHEORGHIU, Vasile, *Critica nouilor proiecte de reformă calendaristică propusă de Societatea Națiunilor*, Ed. Institutului de Arte grafice, Cernăuți, 1931.
93. GHEORGHIU, Vasile, *Cuvântare la parastasul profesorului Dr. T. Tarnavski*, în "Candela", Anul XLIV, Nr. 1-12, 1933
94. GHEORGHIU, Vasile, *Din amintirea zilelor mari*, în volumul *Unirea Bucovinei (27 oct. 1918 – 27 oct. 1933)*, Tipografia „Mitropolitul Silvestru”, Cernăuți, 1934.
95. GHEORGHIU, Vasile, *Discurs de inaugurare al cursurilor din Testamentul Nou*, în "Candela", Anul XXXVI, 1925.
96. GHEORGHIU, Vasile, *Discurs la punerea pietrei de temelie a Bibliotecii Universității "Regele Carol al II-lea" în ziua de 24 octombrie 1937*, în "Candela", Anul XLXIII, 1937
97. GHEORGHIU, Vasile, *Epistola către Romani*, Ed. Societatea tipografică bucovineană, Cernăuți, 1923.
98. GHEORGHIU, Vasile, *Epistola lui Iuda. Introducere și comentariu*, Editura Societatea tipografică bucovineană, Cernăuți, 1911.
99. GHEORGHIU, Vasile, *Idea de împăcare și mântuire la noi, la romano-occidentali și la protestanți*, în „Candela”, anul XLVI, Nr. 1-12, 1935.
100. GHEORGHIU, Vasile, *Introducere în Sfintele Cărți ale Testamentului Nou*, Cernăuți, 1929.
101. GHEORGHIU, Vasile, *Noui probleme privitoare la limba greacă a cărților Noului Testament*, în "Candela", Anul XXXV, Nr. 9-10, 1924.
102. GHEORGHIU, Vasile, *Predică de sfinții trei ierarhi*, ținută în biserica seminarială din Cernăuți la data de 30 ianuarie 1907, în "Candela", Anul XXX, Nr. 2, 1911.
103. GHEORGHIU, Vasile, *Predică la Duminica a 3-a după Paști*, în "Candela", Anul XXXIV, 1923.
104. GHEORGHIU, Vasile, *Predică la sărbătoarea Intrării Maicii Domnului în Biserică*, în "Candela", Anul LV, Nr. 9-10, 1924.
105. GHEORGHIU, Vasile, *Problema mântuirii noastre*, în "Candela", Nr. 4-6, 1928.
106. GHEORGHIU, Vasile, *Raportul general între cele trei evanghelii dintâi sau Problema sinoptică*, în "Candela", Anul XXXIV, Nr. 1-2, 1923.
107. GHEORGHIU, Vasile, *Recenzii*, în "Candela", Anul L, LI, LII, 1939, 1940, 1941.
108. GHEORGHIU, Vasile, *Recenzii*, în "Candela", Anul XL, 1929.
109. GHEORGHIU, Vasile, *Recenzii*, în "Candela", Anul XLV, 1934.
110. GHEORGHIU, Vasile, *Recenzii*, în "Candela", Anul XLI, 1928.
111. GHEORGHIU, Vasile, *Recenzii*, în "Candela", Anul XXXV, Nr. 7-8, 1924.
112. GHEORGHIU, Vasile, *Recenzii*, în "Candela", Nr. 1-2, Anul XXXVIII, 1927
113. GHEORGHIU, Vasile, *Recenzii*, în "Candela", „”, Anul XLI, 1930.
114. GHEORGHIU, Vasile, *Reforme recente pe terenul criticii textului cărților Noului Testament*, în *Rev. Candela*, Anul XXVIII, Nr. 1-12, 1909.

115. GHEORGHIU, Vasile, *Reforme recente pe terenul criticii textului cărților Testamentului Nou*, în Revista "Candela", Anul XX, Nr. 2, 1909.
116. GHEORGHIU, Vasile, *Sfânta Evanghelie după Mateiu cu comentariu*, Tipografia Mitropolitul Silvestru, Cernăuți, 1925.
117. GHEORGHIU, Vasile, *Sfântul Apostol Paul. Viața și activitatea sa*, Editura Societatea tipografică bucovineană, Cernăuți, 1909.
118. GHEORGHIU, Vasile, *Sfintele Paști și reforma calendaristică «Ortodoxă Română»*, în "Candela", 1921.
119. GHEORGHIU, Vasile, *Tradiția despre Apostolul și Prezbiterul Ioan până la Eusebiu al Cezareei*, Cernăuți, 1911.
120. ABRUDAN, Pr. Prof. Dumitru, „Un capitol din teologia biblică vechi-testamentară: moartea, nemurirea sufletului, judecata și viața viitoare”, în *Mitropolia Ardealului*, an. IV (76), nr. 3, 1994.
121. AGAMBEN, Giorgio, *Timpul care rămâne. Un comentariu al Epistolei către Romani*, traducere de Alex Cistelean, Editura Tact, 2009.
122. ALAND, Kurt, *Synopsis of the Four Gospels*, American Bible Society, New York, 1975.
123. ALLEN, O., *Reading the Synoptic Gospels: Basic Methods for Interpreting Matthew, Mark, and Luke*, Chalice Press, St. Louis, 2000.
124. ANANIA, Bartolomeu, *Biblia comentată – Noul Testament*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993.
125. ANDRUTSOS, Hristu, *Simbolistica*, Editura Centrul Mitropolitan al Olteniei, Craiova, 1955
126. ANGHELESCU, George, *Timp și dincolo de timp. Considerații din antropologia patristică clasică răsăriteană*, Editura Universității din București, București, 1997.
127. *Anuarul Universității Cernăuți pentru anul de studii 1937-1938*, Cernăuți, 1938.
128. *Anuarul Universității din Cernăuți pentru anii de studii 1933-1934, 1934-1935, 1935-1936*, Cernăuți, 1937.
129. ATTERIDGE, H. W., *Reflection on Research into Q*, în „Semeia”, Vol. 55, 1991.
130. AUNE, David E., „Historical Criticism”, în *The Blackwell Companion to New Testament*, David E. AUNE (Ed.), Wiley-Blackwell, 2010.
131. AUNE, David E., „Literary Criticism”, în *The Blackwell Companion to New Testament*, David E. AUNE (Ed.), Wiley-Blackwell, 2010.
132. BANU, Doctorand Emanuel, *Importanța Sfintelor Taine în creșterea noastră în Hristos*, în „Studii Teologice”, seria a II-a, anul XXVIII, nr. 7-10, București 1976
133. BARR, J., *The Semantics of Biblical Language*, Oxford 1961
134. BARRETT, C. K., *Q: A reexamination*, în *Ephremides Theological Lovanienses*, Vol. 54, 1983.
135. BAUCKHAM, R. *Jude, 2 Peter*, în „Word Biblical Commentary”, 50, 1983
136. BÂRSĂNESCU, Ștefan, *Pagini nescrise din istoria culturii românești, (sec. X-XVI)*, București, 1971.
137. BÂRSĂNESCU, Ștefan, *Școala greco-slavo-românească de la mănăstirea Putna*, în „Revista de Pedagogie”, anul XV (1966), nr. 6, p. 20-31.

138. BECKER, O., „Faith”, în O. Michel, C. Brown (ed.), *The New International Dictionary of New Testament Theology*, vol. 1, 1975
139. BELU, Pr. Prof. D., „Împărăția lui Dumnezeu și Biserica”, în *Studii Teologice*, anul VIII, nr. 9-10, 1956.
140. BLACK, David Alan, *Rethinking the Synoptic Problem*, Baker Academic, 2001.
141. BLAISING, Craig, „New Creation Eschatology and Its Ethical Implications”, în *Ethics and Eschatology*, Corneliu C. Simuț (Ed.), Emanuel University Press, Cluj-Napoca 2011, pp. 7-24
142. BLOOMBERG, Craig, *The Historical Reliability of the Gospels*, Inter Varsity Press, England, 1987.
143. BRANDSCHEID, Friedericus, *Novum Testamentum graece et latine*, Friburgi Brisgoviae, 1901.
144. BRAY, G., *James, 1–2 Peter, 1–3 John, Jude*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture: New Testament 11*, InterVarsity, 2000
145. BRECK, Pr. prof. dr. John, *Sfânta Scriptură în Tradiția Bisericii*, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2003
146. BRIA, Ion, *Iisus Hristos Dumnezeu Mântuitorul. Hristologia*, în *Studii Teologice*, seria a II-a, Anul XLIII, Nr. 2, 1991.
147. BRIA, Ion, *Spațiul nemuririi sau eternizarea umanului în Dumnezeu*, Ed. „Mitropoliei Moldovei și Bucovinei”, Iași, 1994.
148. BRIA, Pr. prof. dr. Ion, „Eshatologia sau lumea viitoare”, în *Ortodoxia*, anul XLVII, nr. 1-2, 1995, pp. 61-101.
149. BROWN, J., *An Exposition of the Epistle of Paul the Apostle to the Galatians*, 1981.
150. BULGAKOV, Serghei, *Ortodoxia*, trad. Nicolae Grosu, Editura Paideia, București, 1997
151. CARAGOUNIS, Chrys C., *The Development of Greek and the New Testament*, Wissenschaftlich Untersuchungen zum Neuen Testament 167, Mohr Siebeck, Tübingen, 2004.
152. CATCHPOLE, David R., „Source, Form and Redaction Criticism of the New Testament”, în *Handbook to Exegesis of the New Testament*, Stanley E. PORTER, Brill, Leiden, 1997.
153. CĂRUNTU, Mhai-Aurelian, *Bucovina în al doilea Război Mondial*, Iași, 2004.
154. CÂNDEA, R., *Mitropolitul Vladimir de Repta*, în “Candela”, anul XXXV, 1924.
155. CHARLES, J. D. *Literary Strategy in the Epistle of Jude*. University of Scranton Press, 1993.
156. CHARLES, Robert, *Doctrina vieții de apoi în Israel, în iudaism și în creștinism*, Editura Herald, București, 2009.
157. CHESTER, A., and R. Martin. *The Theology of the Letters of James, Peter, and Jude*, New Testament Theology, Cambridge University Press, 1994.
158. CHIRICUȚĂ, Pr. Petre, *Parusia sau despre a doua venire*, București, 2001.
159. CÂNDEA, Pr. Prof. Spiridon, „Cultul creștin și unitatea Bisericii lui Iisus Hristos”, în *Ortodoxia*, anul XV (1963), nr. 3-4.
160. COJOCARU, Constantin C., *Daniil Vlahovici – Episcop al Bucovinei*, în „Analele Bucovinei”, anul VII (2000), nr. 1, p. 43-70 și nr. 2.

161. CORNÎTESCU, Pr. Prof. Dr. Constantin, *Catedra de Studiu biblic al Noului Testament*, în "Studii Teologice", anul XXXIII (1981), nr. 7-10.
162. COTOS, Dr. Nicolae, *Întâiul Congres de Teologie ortodox*, în „Candela”, anul XLVII, 1936.
163. COTOS, N., *Inaugurarea festivă a cursurilor la Facultatea de Teologie din Suceava*, în „Cuvântul Preoțesc”, anul VII, 1940.
164. *Cronica anului de studii 1940/1941*, în „Cuvântur Preoțesc”, anul IX (1942), nr. 1-2.
165. DAN, Dimitrie, *Rolul preoțimii bucovinene în menținerea românismului de la robirea (1775) la desrobirea Bucovinei (15/XI 1918), un adaos la istoria Bisericii române*, Cernăuți, Tipografia Mitropolitul Silvestru, 1925.
166. DANIEL, Constantin, Dr., „Irodienii” *denumire a esenienilor în Noul Testament*, în Rev. *Studii Teologice*, Nr. 7-8, 1970.
167. *Dl. Dr. Vladimir de Repta*, în „Candela”, anul XXI, 1902.
168. DRĂGULIN, Pr. dr. Gheorghe, *Teologi români de seamă din prima jumătate a veacului al XX-lea*, în „Studii Teologice”, anul XLIII (1991), nr. 4.
169. DUFF, Jeremy, *The Elements of New Testament Greek*, Cambridge University Press, Cambridge, 2005.
170. EPP, Eldon Jay, „Textual Criticism in the Exegesis of the New Testament, with an Excursus on Canon”, în *Handbook to Exegesis of the New Testament*, Stanley E. PORTER, Brill, Leiden, 1997.
171. *Facultatea de Teologie Ortodoxă Cernăuți (1875-1948)*, în Pr. lect. Dr. Mihai Vizitiu și Virginia Popa, *Istoria învățământului teologic superior din Moldova și Bucovina*, Trinitas, Iași, 2007.
172. FELMY, Karl Christian, *Dogmatica experienței ecleziale. Înnoirea teologiei ortodoxe contemporane*, Introducere și traducere: Pr. prof. dr. Ioan Ică, Editura Deisis, Sibiu, 1999.
173. FITZMEYER, A., *The Priority of Mark and the Q Source in Luke*, în „Jesus and Man Hope”, Vol. I, 1994.
174. Florovsky, Georges, *Biblie, Biserică, Tradiție. O viziune ortodoxă*, trad. Radu Teodorescu, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2006.
175. GAUGRESCH, Ludwig, Dr., *Der Lehrgehalt der Jakobuspistel (eine exegetische Studie)*, Freiburg, 1914.
176. GĂINĂ, Vasile, *Arhiepiscopul și Mitropolitul Dr. Vladimir de Repta, Protectorul actual al „Candelei”*, în „Candela”, Ediție jubiliară, anul XXVI, 1907.
177. GÂRBOVICEANU, Dr. P., *Facultatea de Teologie din Cernăuți*, (programa pe anul 1900), în „Biserica Ortodoxă Română”, anul XXIII, 1900.
178. GHIA, Ghe. I., *Epistola sfântului Iuda*, Editura Ramuri, Craiova, 1927.
179. GHIA, Ghe. I., *Sf. Ioan Botezătorul după Evangheliile canonice*, Editura Ramuri, Craiova, 1926.
180. GIURCĂ, Gh., *Istoria învățământului din Suceava*, Suceava, 2004.
181. GIURCĂ, Prof. Gh., *Facultatea de Teologie*, în „Candela”, Suceava, anul IX (1999), nr. 10.
182. GORAȘ, I.V., *Învățământul românesc în ținutul Sucevei 1775-1918*, București, 1975.
183. GOULDER, M. D., *On Putting Q to the Test*, în *New Testament Studies*, 24, 1978.

184. GRĂMADĂ, Nicolai, *Eugen. A. Kozak*, în „Codrul Cosminului”, anul VIII, 1933-1934.
185. GRIGOROVICI, Radu, *Bucovina în primele descrieri geografice, istorie, economie și demografie*, ediție bilingvă, București, Editura Academiei Române, 1998.
186. GRIGOROVITĂ, Mircea, *Învățămintul în Nordul Bucovinei (1775-1944)*, București, Editura Didactică și Pedagogică RA, 1993.
187. GRIGOROVITĂ, Mircea, *Universitatea din Cernăuți în perioada interbelică*, Ed. Hurmuzachi, Suceava, 2000.
188. GUTHRIE, D., *Galatians*, The Century Bible, 1974.
189. GUTHRIE, Donald, *Evrei. Introducere și comentariu*, Editura Scriptum, Oradea, 2011.
190. IACOBESCU, Mihai, *Din Istoria Bucovinei*, vol. I, (1774-1862), București, 1993.
191. IACOBESCU, Mihai, *România și Societatea Națiunilor*, Editura Academiei, București, 1988.
192. IORDĂCHESCU, Cicerone, *Dare de seamă asupra anului universitar 1945/1946*, în „Candela”, anul LVII, 1946.
193. IORGA, Nicolae, *Românismul în nordul Bucovinei*, Din publicațiile Mitropoliei Bucovinei, București, 1938.
194. ISTODOR, Gheorghe, *Importanța Sinodului I Ecumenic pentru Misiunea Bisericii*, în „Revista Teologică”, Nr. 3, 2007.
195. *Învățămintul teologic din Bucovina în secolul al XIX-lea*, în „Biserica Ortodoxă Română”, Buletinul Oficial al Patriarhiei Române, București, An XCIX, 1981 (septembrie-octombrie), Nr. 9-10.
196. JACOBSON, A. D., *The Literary Unity of Q*, în „Journal of Biblical Literature”, 101, 192.
197. JONES, H.H.M., *The cities of the Eastern Roman Provinces*, Ed. a II-a, Oxford, 1971.
198. KELLY, J. N. D. *A Commentary on the Epistles of Peter and Jude*, Baker, 1981.
199. KRAFTCHICK, S. *Jude, 2 Peter*. Abingdon, 2002.
200. KRENKEL, Max, *Paulus. Der Apostel der Heiden*, Ed. Nabu Press, 2011.
201. KRUSE, Colin G., *Ioan. Introducere și comentariu*, Editura Scriptum, Oradea, 2010.
202. LADD, G. E., *Crucial Questions about the Kingdom of God*, 1952
203. LEWIS, C. S., *Creștinismul redus la esențe*, Societatea Misionară Română, 1987
204. LIDDELL, H. G. and R. Scott, *A Greek-English Lexicon*, Oxford, 1968
205. LIGHTFOOT, J. B., *The Epistle of St. Paul to the Galatians*, 1966.
206. LOGHIN, Constantin, *Istoria literaturii române din Bucovina 1775-1918*, Tipografia „Mitropolit Silvestru”, Cernăuți, 1926.
207. LOICHIȚĂ, Dr. Vasile, *Cuvântare rostită cu prilejul vizitei făcute de patriarhul Miron, Facultății, în 24 MAIU*, în „Cuvântul Preoțesc”, anul V, 1938.
208. LOICHIȚĂ, Vasile, *Facultatea noastră teologică și-a redeschis biblioteca*, în „Făt-Frumos”, Suceava, anul XVIII (1943), nr. 2.
209. *Lucrările Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Cernăuților din sesiunea ordinară a anului 1942*, Cernăuți, 1943.
210. MACAR, Ilie, Pr., *Sfârșitul omului și al lumii între adevăr și utopie*, Ed. Doxologia, Iași, 2014.
211. MARCU, Grigore T., *Profesorul Dr. Vasile Gheorghiu*, în „Revista Teologică”, anul XXIX (1939), nr. 1.

212. MARCU, Grigore T., *Viața și opera învățatului teolog neotestamentar ortodox român preot profesor Vasile Gheorghiu*, în "Mitropolia Ardealului", Anul IV, Nr. 11-12, 1959.
213. MARCU, Pr. prof. dr. Grigore, *Prea Fericirea Sa Dr. Iustin Moiesescu, Patriarh teolog*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, anul LVI (1980), nr. 3-5.
214. MARCU, T. Grigorie, Pr., *Zece ani de la descoperirea manuscriselor străvechi din depresiunea Mării Moarte*, în *Studii Teologice*, Nr. 1-2, 1958.
215. MARCU, T. Grigorie, *Prea Fericirea Sa Dr. Iustin Moiesescu, Patriarh teolog*, în *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, anul LVI, 1980.
216. MARCU, T. Grigorie, *Profesorul doctor Vasile Gheorghiu*, în "Candela", Anul XLIX, 1938, Nr. 1-12.
217. MARCU, T. Grigorie, *Viața și opera învățatului Teolog neotestamentar ortodox român, preot profesor Vasile Gheorghiu*, în *Mitropolia Ardealului*, Anul IV, Nr. 11-12, 1959.
218. MARXEN, W., *Introduction to the New Testament*, Oxford, 1968.
219. MELNICIUC-PUICĂ, Ilie, *Răbdarea și mângâierea care vine din Scripturi*, Ed. *Performantica*, 2009.
220. MIHOC, Daniel, *Epistolele Apocalipsei. Introducere, traducere și comentariu*, Teofania, Sibiu, 2003.
221. MIHOC, Vasile, „Eshatologia paulină”, în *Revista Teologică*, anul III, nr. 4, 1993, pp. 50-68.
222. MIHOC, Vasile, Pr. Asist. Dr., *Epistola Sf. Ap. Pavel către Galateni* (teză de doctorat), Ed. *Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române*, București, 1983.
223. MIHOC, Vasile, Pr. Prof. Dr.; Mihoc, Daniel, Asistent drd.; Mihoc, Ioan, drd.; *Introducere în studiul Noului Testament*, vol. I, Ed. *Teofania*, Sibiu, 2001.
224. MIRCEA, Pr. I., „Organizarea Bisericii și viața primilor creștini după Faptele Apostolilor”, în *Studii Teologice*, anul VII (1955), nr. 1-2
225. MITROFANOVICI, Vasile, *La mormântul lui V. Ianovici*, în "Foaia Societății pentru cultura și literatura română în Bucovina", Cernăuți, anul II (1866), nr. 8-11.
226. MOORE, A. L., *The Parousia in the NT*, 1966
227. N. NICOLAESCU, *Cadrul problemei sinoptice*, în „Studii Teologice”, 1954, , nr. 3-4, pp. 115-126
228. NESTLE, Erwin, *Novum Testamentum graece cum apparatu critico*, Edit. 14, Stuttgart, 1930.
229. NEYREY, J. 2 *Peter, Jude*, în „Anchor Bible” 37, Doubleday, 1993
230. NICKLE, Keith F., *The Synoptic Gospels, Revised and Expanded: An Introduction*, Westminster John Knox Press, 2001.
231. *Nicolae Nicolăescu*, (necrolog), în „Biserica Ortodoxă Română”, anul VII (1977), nr. 1.
232. NICOLAESCU, N, *Studiile biblice în Biserica Ortodoxă Română*, în *Rev. Studii Teologice*, Seria a II-a, Anul XXII, Nr. 1-2, 1971.
233. NICOLAESCU, Nicolae I., Diacon prof.; Marcu, Grigorie, Pr. Prof.; Vlad, Sofron, Pr.; Munteanu, Liviu, Pr. Prof.; *Studiul Noului Testament – Manual pentru Institutele teologice*, Ed. a II-a, București, 1977.
234. ONCIUL, Isidor, *Ceva despre mersul și dezvoltarea culturii teologice și clericale în Bucovina*, în „Candela”, anul II, 1883.

235. ONCIUL, Isidor, *Ceva despre mersul și dezvoltarea culturii teologice și clericale din Bucovina*, în „Candela”, anul II, 1883.
236. *Organizarea studiilor la Institutul Teologic din Cernăuți*, în „Foaia Societății pentru cultura și literatura română în Bucovina”, anul III (1867), nr. 5-6.
237. P. NESTLE, “Novum Testamentum graece cum apparatu critico”, Edit. 14, Stuttgart , 1930
238. PALADE, Marian, *Ctitori de cultură și spiritualitate ortodoxă*, Ed. Pim, Iași, 2013.
239. PARADAIS, Claudiu, *Comori ale spiritualității românești la Putna*, Iași, Ed. Mitropoliei și Sucevei, 1988.
240. PAȘCANU, Pr. Isidor, *Inaugurarea anului de studii 1936/37 la Internatul Seminarului eparhial din Cernăuți*, în „Cuvântul Preotesc”, anul III, 1936.
241. *Patriarhul Iustin Moisescu*, în „Biserica Ortodoxă Română”, anul CIV (1986), nr. 7-3.
242. PĂCURARIU, Mircea, *Dicționarul teologilor români*, ediția a doua revizuită și întregită, Ed. Enciclopedică, București, 2002.
243. PĂCURARIU, Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Ed. Trinitas, Iași, 2006.
244. PEARSON, Brook W.R., „New Testament Literary Criticism”, în *Handbook to Exegesis of the New Testament*, Stanley E. PORTER, Brill, Leiden, 1997.
245. PERKINS, PHEME, *Introduction to the Synoptic Gospels*, 2003.
246. PERKINS, PHEME, *Reading the New Testament: An Introduction*, Paulist Press, New York, 2001.
247. POPOVICI, Clementie, *Capitolul al șaptelea al literei P din sintagma alfabetică a lui Matei Vlastare, “Despre sântele Pasce” sau “Despre computul pascal” în Candela*, 1900.
248. POPOVICI, Prof. Eusebiu, *Facultatea teologică din Cernăuți și celelalte școli teologice ortodoxe răsăritene*, în „Candela”, anul III, 1884.
249. PORTER, Stanley E., „The Greek Language of the New Testament”, în *Handbook to Exegesis of the New Testament*, Stanley E. Porter (Ed.), Brill, Leiden, 1997.
250. PORTER, Stanley E., *Linguistic Analysis of the Greek New Testament. Studies in Tools, Methods, and Practice*, Baker Academic, Grand Rapids, 2015.
251. PREDESCU, Lucian, *Enciclopedia „Cugetarea”*, Ediție anastatică, București, 1999.
252. PRELIPCEANU, Pr. Prof. Vlad, *Evangheliile sinoptice. Probleme dogmatice și idei sociale*, în „Studii Teologice”, 1953, nr. 5-6.
253. PRELIPCEANU, Vladimir, *Profesorul preot dr. Vasile Gheorghiu*, în *Rev. Mitropolia Moldovei și Sucevei*, Anul XXXVI, Nr. 1-2, 1960.
254. *Problema Facultății de Teologie din Cernăuți*, în „Cuvântul Preotesc”, anul VII (1940), nr. 8-9.
255. *Programa Facultății de teologie ortodoxă din Cernăuți, pentru semestrul de vară (1 martie-31 iulie)*, în “Biserica Ortodoxă Română”, anul V, 1881.
256. *Programa Facultății teologice greco-orientale din Cernăuți, semestrul de vară (1 martie-31 iulie 1882) și pentru semestrul de iarnă, anul 1882/3*, în “Biserica Ortodoxă Română”, anul VI, 1882.
257. PUFU, Gheorghe, *Eshatologia în învățătura Noului Testament*, Colecția Universitaria, Seria Teologie, Ed. Paralela 45, Pitești, 2005.

258. PUȘCARIU, Ilarion, *Isagogia adecă Introducere în cunoștința cărților Sântei Scripturi*, Tiparul tipografiei arhidiececane, Sibiu, 1878.
259. RADU, Dumitru, *Prea Fericitul Patriarh Iustin în Teologia românească*, în *Rev. Biserica Ortodoxă Română*, anul XCVIII, 1980.
260. RADU, Pr. Prof. D., *Prof. Diac. Dr. Nicolae Nicolăescu*, în “*Studii Teologice*”, anul XXXIV (1982), nr. 1-2.
261. RADU, Pr. Prof. Dr. Dumitru, *Prea Fericitul Patriarh Iustin în Teologia românească*, în „*Biserica Ortodoxă Română*”, anul XCVIII (1980), nr. 3-4.
262. RĂMUREANU, Ion, *La 70 de ani de viață ai Prea Fericitului Patriarh Iustin*, în „*Biserica Ortodoxă Română*”, an. XCVIII, (1980), nr. 3-4.
263. RELI, Dr. Simeon, *Reședința Mitropolitană din Cernăuți și meșterul ei, arhit. Iosif Hlavka*, în „*Candela*”, anul XLIII, 1932.
264. RELI, Simeon, *Facultatea de Teologie din Cernăuți*, Tipografia „Mitropolitul Silvestru”, Cernăuți, 1942.
265. RELI, Simion, *Bucovineni celebri în ierarhia Moldovei (1777-1850). Discurs de inaugurare*, în „*Candela*”, anul XL (1929); și extras (Cernăuți, 1930).
266. *Reședința mitropolitană din Cernăuți (călăuză și istoric)*, Editura Mitropoliei Bucovinei, Cernăuți, 1939.
267. REZUȘ, Petru, *Din istoria învățământului teologic din Moldova de Nord*, în “*Mitropolia Moldovei și Sucevei*”, anul XXXVII (1961), nr. 1-2, p. 18-22.
268. REZUȘ, Petru, *Din istoria învățământului teologic din Moldova*, în “*Mitropolia Moldovei și Sucevei*”, anul XLV (1969), nr. 3-4, p.166 –180.
269. REZUȘ, Petru, *În legătură cu Academia de la Putna*, în “*Mitropolia Moldovei și Sucevei*”, anul XXXI (1955), nr. 9, p. 497-498;
270. REZUȘ, Petru, *Școlile de la Mănăstirea Putna*, în “*Mitropolia Moldovei și Sucevei*”, anul XLII (1966), nr. 7-8, p. 511-522.
271. REZUȘ, Prof. Dr. Petru, *Apologeți bucovineni*, Caransebeș, 1944.
272. RICO, Christophe, „*New Testament Greek*”, în *The Blackwell Companion to New Testament*, David E. AUNE (Ed.), Wiley-Blackwell, 2010.
273. ROPES, James Hardy, *The Singular Problem of the Epistle of the Galations*, în *Harvard Theological Studies*, Anul XIV, 1929.
274. ROVENȚA, Haralambie, *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1929.
275. ROVENȚA, Haralambie, *Studiul Noului Testament la noi în ultimii 50 de ani*, în “*Studii Teologice*”, anul III (1932), nr. 2.
276. ROVENȚA, Haralambie, *Studiul Noului Testament la noi în ultimii 50 de ani (1881-1931)*, Tipografia Cărților bisericești, București, 1932.
277. ROVENȚA, Haralambie, *Studiul Noului Testament la noi în ultimii 50 de ani*, în *Rev. Studii Teologice*, anul III, 1932.
278. SATCO, Emil și Pânzar, Ioan, *Personalități bucovinene*, Ed. Bibliotecii Bucovina „I. G. Sbiera”, Suceava, 1997.

279. SATCO, Emil, Dimitriu, Eugen, Beck Erich, *Enciclopedia Bucovinei*, Ed. Princeps Edit, București, 2004.
280. SCRIBAN, Filaret, Arhiereu, *Istoria sfântă a Vechiului Testament*, Ediția a treia, Imprimeria Bermann, Iași, 1872.
281. SCRIBAN, Iuliu, *Curs de introducere în Noul Testament*, Editura Librăriei universale Alcalay, București, 1924.
282. SCRIBAN, Iuliu, *Curs de introducere în Noul Testament*, Ediția I, București, 1924.
283. SEMEN, Petru, *Introducere în teologia profeților scriitori*, Ed. Trinitas, 2008.
284. SLEVOACĂ, Pr. dr. Ștefan, *Cronica bisericească: Preotul profesor doctor Vasile Gheorghiu*, în Rev. "Mitropolia Olteniei", Anul XII, Nr.7-8, 1960.
285. SLEVOACĂ, Pr. Prof. Dr. Ștefan, *Preotul profesor dr. Vasile Gheorghiu*, în „Mitropolia Olteniei”, anul XII (1960), nr. 7-8.
286. SLEVOACĂ, Ștefan, *Cronica bisericească, Preotul profesor doctor Vasile Gheorghiu*, în Rev. "Mitropolia Olteniei", Anul XII, Nr.7-8, 1960.
287. SLEVOACĂ, Ștefan, *Preotul Profesor Dr. Vasile Gheorghiu*, în Rev. *Mitropolia Olteniei*, Anul XII, Nr. 1-2, 1960.
288. STĂNILOAE, D., *Facultatea de Teologie Cernăuți*, în „Făt-Frumos”, Cernăuți, anul XVII (1942), nr. 3.
289. STEIN, Robert H., *Studying the Synoptic Gospels: Origin and Interpretation*, Baker Academic, 2001.
290. STOTT, J. R. W., *The Message of Galatians*, 1968.
291. ȘESAN, Valerian, *Cronica*, în „Candela”, anul XLVII, 1936.
292. TĂTĂRESCU, Gh., *Mărturii pentru Istorie*, București, 1996.
293. TENNEY, M. C., *Galatians: The Charter of Christian Liberty*, 1954.
294. TISCHENDORF, Constantin, *Novum Testamentum Graece*, Leipzig, 1869.
295. TOFANĂ, Stelian, *Introducerea în studiul Noului Testament*, vol. I, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj, 1997.
296. TOFANĂ, Stelian, *Simbolism și sacramentalitate în Evanghelia a IV-a*, Presa Universitară Clujeană, 2003.
297. TREGELLES, Samuel Prid, *The Greek New Testament*, Londra, 1857.
298. UNGUREANU, Constantin, *Bucovina în perioada stăpânirii austriece 1774-1918*, Editura Civitas, Chișinău, 2003.
299. VALCEA, Pr. Drd. Liviu, *Tradiția orală și redactarea Evangheliilor sinoptice*, în „Ortodoxia”, 1996, nr. 3-4.
300. VALENCIUC, Dumitru, *Ierarhii Bucovinei*, Grupul editorial Mușatinii-Bucovina viitoare, Suceava, 2001.